

Notitie ter informatie voor commissie / raad

Onderwerp:	Wettelijke zorgplicht voor bibliotheken		
Portefeuillehouder:	wethouder Maarten Everling	Openbaar:	Ja

Heesch, 20 mei 2025

Kennisnemen van:

de wettelijke zorgplicht van de gemeente voor voldoende en volwaardige bibliotheken vanaf 2026.

Inleiding

Het kabinet wil dat in elke gemeente iedere inwoner binnen een redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardige openbare bibliotheek. Gemeenten hebben hierin vanaf 2026 een wettelijke taak, een zorgplicht, en ontvangen hiervoor vanaf 2025 extra financiële middelen van het Rijk. In deze Notitie ter informatie informeren wij u hierover.

Toelichting

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Via de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) levert de bibliotheek een bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen. Bijvoorbeeld door de aanpak van laaggeletterdheid en door ervoor te zorgen dat mensen meer gaan lezen. Ook stopt leren niet na de afronding van het onderwijs, maar gaat het een leven lang door. Daar levert de bibliotheek ook een bijdrage aan. Volgens de genoemde bibliotheekwet hebben bibliotheken 5 maatschappelijke functies/taken:

1. Kennis en informatie beschikbaar stellen: boeken uitleen, invulling informatiepunt digitale overheid en informatiebijeenkomsten.
2. Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie: taalcafé/trainingen, mediawijsheid.
3. Leesbevordering: leesclubs, boekstart voor peuters, voorleesmiddagen, ouders en medewerkers van kinderdagverblijven stimuleren om voor te lezen.
4. Ontmoetingen en debatten organiseren: organisatie van themabijeenkomsten.
5. Mensen laten kennismaken met kunst en cultuur: Lezingen, exposities, workshops.

Van bevorderingstaak naar zorgplicht

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen regelt hoe de overheid zich kan inzetten voor het bibliotheekwerk. Het wordt nu gezien als een bevorderingstaak. Vanaf 2026 wordt dit een wettelijke zorgplicht en hiervoor wordt de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen dit jaar aangepast. Om te voldoen aan de zorgplicht moeten gemeenten samen met de bibliotheek een gemeentelijk meerjarenplan voor bibliotheekwerk gaan opstellen waarin staat hoe het bibliotheekwerk de komende jaren wordt ingevuld en gefinancierd.

Normenkader

Hoewel de bibliotheekwet zelf slechts beperkte normen zal specificeren, werken de VNG en de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) aan een aanvullend normenkader. Op dit moment is het normenkader nog een concept en bevat vier normen voor een meerjarenplan:

- Inhoudelijke norm: invulling van de functies in de wet, de ondersteuning van het onderwijs en de invulling van de fysieke verblijfplaats

- Aanwezigheidsnorm: richtlijn voor het aantal vestigingen
- Bekostigingsnorm: normbedrag per inwoner voor het bibliotheekwerk, afhankelijk van het aantal inwoners van een gemeente
- Norm voor professionele bezetting: minimum van professionele inzet per vestiging.

Regionale samenwerking

De Noord Oost Brabantse Bibliotheken (NOBB) voert het bibliotheekwerk uit in de gemeenten Bernheze, Oss, Maashorst en Meierijstad. Over de inzet van de middelen, evenals over het gaan opstellen van een meerjarenplan, vindt regionaal afstemming plaats. In overleg met deze gemeenten en NOBB willen we de decentrale uitkering voor 2025 als volgt gaan inzetten:

1. Uitbreiding waar nodig van de openingstijden van de verschillende vestigingen met gekwalificeerd personeel.
2. Uitbreiding van de collectie. Inzet op leesbevordering en stimuleren van leesplezier.
3. Gratis bibliotheekabonnement voor inwoners tot en met 26 jaar. Momenteel is het gratis bibliotheekabonnement voor inwoners tot en met 18 jaar. De bibliotheek ziet dat steeds meer studenten gebruikmaken van de bibliotheken, maar studenten zijn vaak geen lid. NOBB wil met deze maatregel studenten de mogelijkheid geven gebruik te maken van alle bibliotheekdiensten.
4. Boetevrij lenen. Hierdoor worden de administratieve lasten verminderd, worden er mogelijk meer mensen lid en hebben de medewerkers meer tijd voor adviseren van leden.

Financiën

Voor de uitvoering van de zorgplicht voor het bibliotheekwerk ontvangen gemeenten in 2025 en 2026 een decentralisatie-uitkering. De gemeente Bernheze ontvangt in 2025 en 2026 jaarlijks € 100.000,-. In de Notitie ter informatie “Uitkomsten septembercircularisatie 2024” informeerden wij uw raad dat we deze middelen reserveren voor het doel waarvoor ze beschikbaar zijn gesteld. Door de NOBB is bijgaand beleidsplan “Aanvraag subsidie zorgplicht bibliotheken Bernheze, Maashorst, Meierijstad en Oss” ingediend. Op basis hiervan stellen wij deze gereserveerde middelen via een subsidie aan de NOBB beschikbaar om het beleidsplan uit te voeren. Vanaf 2027 verloopt de bekostiging van de zorgplicht via het gemeentefonds.

Vervolg

De communicatie over de zorgplicht voor het bibliotheekwerk en daaruit voorkomende activiteiten vindt plaats vanuit NOBB in samenwerking met de gemeenten.

Bijlage:

- Aanvraag subsidie zorgplicht bibliotheken Bernheze, Maashorst, Meierijstad en Oss